

پژوهشکده شورای نگهبان

اظهار نظر مجمع شورتی حقوقی

در خصوص:

- لایحه موافقتنامه پاریس
- لایحه موافقتنامه همکاری‌های اقتصادی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری لهستان
- لایحه موافقتنامه همکاری‌های اقتصادی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت مجارستان
- لایحه تشویق و حمایت متقابل از سرمایه‌گذاری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت فدراسیون روسیه و تشریفات (پروتکل آن)
- لایحه موافقتنامه تشویق و حمایت متقابل از سرمایه‌گذاری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری متحده تانزانیا
- لایحه موافقتنامه تشویق و حمایت متقابل از سرمایه‌گذاری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری سنگاپور
- لایحه موافقتنامه تشویق و حمایت متقابل از سرمایه‌گذاری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری اسلواک
- لایحه موافقتنامه بازرگانی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت پادشاهی تایلند
- لایحه موافقتنامه بین جمهوری اسلامی ایران و پادشاهی مغرب به منظور اجتناب از اخذ مالیات مضاعف در مورد مالیات‌های بر درآمد
- لایحه موافقتنامه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری قبرس به منظور اجتناب از اخذ مالیات مضاعف و جلوگیری از فرار مالیاتی در مورد مالیات‌های بر درآمد به انضمام تشریفات (پروتکل) الحاقی

کد گزارش: ۹۵۰۹۰۵۲

تاریخ انتشار: ۱۳۹۵/۰۹/۱۶

پژوهشکده شورای نگهبان

شناسنامه گزارش

موضوع: اظهارنظر مجمع مشورتی حقوقی در خصوص

- ۱..... لایحه موافقتنامه پاریس
- لایحه موافقتنامه همکاری‌های اقتصادی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری لهستان
- ۸.....
- لایحه موافقتنامه همکاری‌های اقتصادی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت مجارستان
- ۹.....
- لایحه تشویق و حمایت متقابل از سرمایه‌گذاری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت فدراسیون روسیه و تشریفات (پروتکل) آن
- ۱۰.....
- لایحه موافقتنامه تشویق و حمایت متقابل از سرمایه‌گذاری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری متحده تانزانیا
- ۱۱.....
- لایحه موافقتنامه تشویق و حمایت متقابل از سرمایه‌گذاری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری سنگاپور
- ۱۲.....
- لایحه موافقتنامه تشویق و حمایت متقابل از سرمایه‌گذاری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری اسلواک
- ۱۳.....
- لایحه موافقتنامه بازرگانی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت پادشاهی تایلند
- ۱۴.....
- لایحه موافقتنامه بین جمهوری اسلامی ایران و پادشاهی مغرب به‌منظور اجتناب از اخذ مالیات مضاعف در مورد مالیات‌های بر درآمد
- ۱۵.....
- لایحه موافقتنامه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری قبرس به‌منظور اجتناب از اخذ مالیات مضاعف و جلوگیری از فرار مالیاتی در مورد مالیات‌های بر درآمد به‌انضمام تشریفات (پروتکل) الحاقی
- ۱۶.....

تهیه‌کننده: پژوهشکده شورای نگهبان

شماره گزارش: ۹۵۰۹۰۵۲

تاریخ تنظیم: ۱۳۹۵/۰۹/۱۶

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لایحه موافقتنامه پاریس

مقدمه

مجلس شورای اسلامی در سال ۱۳۷۵ «قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون تغییرات آب و هوا مصوب ۱۳۷۱ هجری شمسی برابر با ۱۹۹۲ میلادی» که به دنبال کاهش تراکم گازهای گلخانه‌ای در جو و جلوگیری از گرم شدن زمین بود^۱ را در اجرای اصول ۷۷ و ۱۲۵ قانون اساسی به تصویب رساند و این مصوبه به تأیید شورای نگهبان رسید. «قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به پروتکل کیوتو در مورد کنوانسیون چارچوب سازمان

^۱ با وجود غلبه رسانه‌ای در موضوع نقش دی‌اکسید کربن در گرمایش زمین، بسیاری از دانشمندان حوزه هواشناسی و تغییرات اقلیم که اغلب از اساتید دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی برتر جهان در کشورهای توسعه‌یافته هستند معتقدند گرمایش زمین ارتباطی با افزایش دی‌اکسید کربن ندارد. این دانشمندان بر اساس مشاهدات و آزمایش‌های علمی متعدد دلایل دیگری را از جمله فعالیت‌های خورشیدی، تغییرات مدار کره‌ی زمین و تغییرات ایجادشده در گردش اتمسفری را عامل گرمایش زمین معرفی کرده‌اند. به‌عنوان نمونه، نامه‌ای (Petition) توسط پروفسور فردریک سیتز (Frederick Seitz) رئیس سابق آکادمی ملی علوم ایالات متحده آمریکا تنظیم شده و به تأیید و امضای بیش از ۳۱ هزار نفر از متخصصان و دانشمندان آمریکایی رسیده است که در آن ارتباط دی‌اکسید کربن با گرمایش زمین به‌طور کل رد شده است؛ اما نکته عجیب، فشار جریان رسانه‌ای، سازمان‌های بین‌المللی و سیاستمداران غربی در زمینه لزوم کاهش انتشار دی‌اکسید کربن و مصرف ذخایر فسیلی است؛ به‌طوری‌که وانمود می‌کنند تمامی جامعه علمی جهان به اجماع رسیده‌اند که دی‌اکسید کربن نقش اصلی را در گرمایش کره زمین دارد.

ملل متحد در مورد تغییر آب و هوا» -مصوب ۱۳۸۴- و «قانون پذیرش اصلاحیه ضمیمه «ب» پروتکل کیوتو در مورد کنوانسیون چهارچوب سازمان ملل متحد در مورد تغییر آب و هوا» -مصوب ۱۳۸۹- نیز دو مصوبه دیگر مجلس در ارتباط با کنوانسیون مذکور می‌باشند که به تأیید شورای نگهبان رسیده‌اند. البته لازم‌به ذکر است که پروتکل مذکور و همچنین اصلاحیه ضمیمه آن تعهدات عملیاتی خاصی نسبت به کشورهای در حال توسعه ایجاد نمی‌نمود. حال به منظور پیش‌بینی ابزارهای اجرایی مؤثر جهت اجرایی شدن اهداف کنوانسیون مذکور -به خصوص نسبت به کشورهای در حال توسعه- «موافقتنامه پاریس» در سال ۲۰۱۵ میلادی به تأیید اعضای کنوانسیون تغییرات آب و هوا رسید و در اجرای اصول ۷۷ و ۱۲۵ قانون اساسی این موافقتنامه به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است. در این گزارش به بررسی این موافقتنامه پرداخته خواهد شد.

شرح و بررسی

۱) متن حاضر دارای ایرادات فاحش و متعدد ویرایشی می‌باشد که بعضاً فهم متن را با اشکال مواجه می‌سازد. مهم‌تر آنکه با توجه به استعمال برخی از کلمات و تعبیر در متن حاضر، اینگونه به نظر می‌رسد که ترجمه‌ی صورت گرفته، یک ترجمه‌ی حقوقی نیست و از این جهت بیم آن می‌رود که با مغفول واقع شدن دقایق و ظرایف موجود در متون حقوقی، با نهایی شدن این مصوبه، دولت جمهوری اسلامی ایران بر طبق متن اصلی، متعهد به اموری شود که مدنظر مجلس شورای اسلامی و شورای نگهبان نبوده است. لذا، لازم است تا علاوه بر ارسال متن اصلی موافقتنامه، ترجمه‌ی درست این مصوبه مجدداً برای

شورای نگهبان ارسال گردد.

۲) برطبق تحقیقات و بررسی‌های انجام شده و گزارشات حاصله، این موافقتنامه واجد برخی ملاحظات «اقتصادی» و «امنیتی» است که می‌تواند کشور را با خطراتی مواجه سازد و در عمل با تصویب و تأیید این موافقتنامه توسط مجلس شورای اسلامی و شورای نگهبان، این موافقتنامه در آینده به عنوان یک اهرم حقوقی مؤثر جهت اعمال فشار و تحریم بین‌المللی بر علیه نظام جمهوری اسلامی ایران به کار رود. توضیح آنکه از نظر اقتصادی این موافقتنامه با میزان تولید و مصرف سوخت‌های فسیلی ارتباط مستقیمی دارد و بر طبق بندهای «۲» و «۳» ماده (۴) این موافقتنامه در صورت تأیید این موافقتنامه، دولت مکلف خواهد شد تا به منظور کاهش گازهای گلخانه‌ای، خود را متعهد به رعایت «مشارکت تعیین شده ملی» نماید. این درحالی است که رعایت تعهد مذکور و امکان توسعه‌ی اقتصادی کشور نیازمند صرف هزینه‌های زیاد و تکنولوژی‌های پیشرفته جهت معدوم نمودن آثار تولیدات صنعتی می‌باشد. در این خصوص باید به این نکته توجه نمود که هرچند تعیین و اعلام میزان مشارکت تعیین شده به صورت داوطلبانه، توسط خود کشورها صورت می‌پذیرد، اما با توجه به بند «۱۱» ماده (۴) موافقتنامه، تعدیل این میزان تنها بر «طبق راهنمایی مصوب فراهمایی اعضا» مجاز دانسته شده و این بدان معناست که دولت ایران مکلف به تبعیت از اوامر مقرر در مصوبه‌ی فراهمایی اعضا خواهد بود و از این طریق میزان و سرعت رشد اقتصادی کشور به صورت کامل تحت تأثیر تصمیم بیگانگان قرار خواهد گرفت. این عامل سبب شده است که کشورهایی همچون ایالات متحده امریکا، روسیه و عراق که در زمره‌ی مهم‌ترین تولیدکنندگان

سوخت‌های فسیلی در جهان می‌باشند تاکنون از امضای این موافقتنامه خودداری نمایند. با این وجود، به نظر می‌رسد که دولت جمهوری اسلامی ایران با هدف بهره‌مندی از مزایای این موافقتنامه همچون امکان بهره‌مندی از کمک‌های مربوط به حوزه‌ی فناوری و تکنولوژی و نیز کمک‌های مالی، بدون تأمل و بررسی دقیق اقدام به پذیرش این موافقتنامه کرده است.

از سوی دیگر، به منظور ارتقای شفافیت، در بند «۷» ماده (۱۳) این موافقتنامه از اعضا خواسته شده است که گزارش‌هایی را در زمینه‌ی «انتشارهای ناشی از فعالیت انسانی» با استفاده از روش «مورد توافق فراهمایی اعضا» تهیه و ارائه دهند. در این خصوص باید به این نکته توجه نمود که اگرچه در ظاهر این بند، تنها ارایه‌ی گزارش انتشار خواسته شده، اما با توجه به گستردگی انتشاردهنده‌های دی‌اکسید کربن در کشور از جمله میدان‌های نفت و گاز، پالایشگاه‌ها و خطوط لوله نفت و گاز، نیروگاه‌ها، شبکه‌های انتقال نیرو، راه‌ها، خطوط ریلی، بندرها، وسایل حمل‌ونقل درون‌شهری و برون‌شهری، صنایع پایه کشور از جمله فولاد، مس، آلومینیم، شیشه و منازل مسکونی و واحدهای تجاری و عمومی و همچنین صنایع نظامی و راهبردی که همگی از انرژی استفاده می‌کنند، تضمینی وجود ندارد که در سال‌های آتی اطلاعات مربوط به هر یک از این انتشاردهنده‌ها خواسته نشود که این امر ملاحظات اطلاعاتی و امنیتی کشور را به خطر می‌اندازد. در تأیید فرض فوق باید بر این نکته تأکید نمود که بر طبق جزء «ب» بند «۷» این ماده اینگونه مقرر گردیده است که «اطلاعات لازم برای پیگیری پیشرفت انجام شده» باید ارائه شود و بر اساس بند «۱۱» این ماده نیز اطلاعات ارائه شده توسط هر عضو مشمول بررسی کارشناسی

فنی دانسته شده است. با این مقدمات و با عطف توجه به فلسفه پیش‌بینی کارگروه مورد اشاره در ماده (۱۵) این موافقتنامه و صلاحیت‌های این کارگروه، می‌تواند به روشنی نتیجه گرفت که این کارگروه می‌تواند همچون شورای حکام آژانس بین‌المللی انرژی اتمی به بهانه رعایت مفاد این موافقتنامه و یا عدم کفایت اطلاعات، دولت‌های عضو را مکلف به ارائه اطلاعات مدنظر خود نماید. نمونه‌ی ملموس این موضوع، در روابط ایران با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی قابل مشاهده است.

بنابراین، با توجه به ابهامات و دغدغه‌های ذکر شده، می‌توان گفت که مواد متعدد موافقتنامه حاضر مغایر با اصول متعدد قانون اساسی همچون بند «۵» اصل ۳ (طرد کامل استعمار و جلوگیری از نفوذ اجانب)، بند «۸» اصل ۴۳ (جلوگیری از سلطه اقتصادی بیگانه بر اقتصاد کشور) و اصل ۱۵۲ قانون اساسی (نفی هرگونه سلطه‌جویی و سلطه‌پذیری) می‌باشد.

در پایان این بند باید بر این نکته نیز تأکید نمود که با توجه به ماده (۲۸) این موافقتنامه، سازوکار خروج از این موافقتنامه به گونه‌ای تنظیم شده است که امکان خروج سریع و بدون تشریفات از توافق را غیرممکن می‌سازد و از این جهت نمی‌توان در صورت ضرورت و به وجود آمدن خطرهای ذکر شده برای کشور، به سرعت از این موافقتنامه خارج شد. توضیح آنکه اولاً تا سه سال از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این موافقتنامه برای هر عضو، او نمی‌تواند خارج شود. ثانیاً، خروج از توافق تنها پس از یکسال از تاریخ دریافت اطلاعیه خروج از عضویت توسط امین اسناد یا در تاریخ مؤخری که ممکن است در اطلاعیه خروج از عضویت مشخص شده باشد نافذ خواهد بود.

۳) در مواد متعدد این موافقتنامه تصمیم‌گیری در خصوص برخی موضوعات و سازوکارها برعهده فراهمایی اعضا به عنوان نشست اعضای موافقتنامه پاریس قرار گرفته است. چنین ترتیباتی بدان معناست که فراهمایی اعضا بتواند در عمل الزامات جدیدی ورای آنچه در این موافقتنامه مشخص شده و به تصویب مجلس شورای اسلامی و تأیید شورای نگهبان رسیده، برای اعضای این موافقتنامه تعیین نماید. همچنین، در مواردی (به غیر از مواد (۲۲) و (۲۳) که مربوط به اصلاح موافقتنامه و پیوست‌های آن است) امکان تصمیم‌گیری برخلاف آنچه در این موافقتنامه مشخص شده برای فراهمایی اعضا پیش‌بینی شده است که این به معنای امکان اصلاح عملی متن موافقتنامه می‌باشد. این در حالی است که بر طبق اصول ۷۷ و ۱۲۵ قانون اساسی پذیرش و اعمال هرگونه تعهد بین‌المللی در خصوص جمهوری اسلامی ایران منوط به تصویب مجلس شورای اسلامی و به تبع آن تأیید شورای نگهبان است و مواد متعدد این موافقتنامه با اصول مذکور مغایرت دارند.

به عنوان مثال، در بند «۱۳» ماده (۱۳) این موافقتنامه، به فراهمایی اعضا صلاحیت داده شده تا به منظور شفافیت اطلاعات، در اولین اجلاس خود «روشها، تشریفات و دستورالعمل‌های مشترک، در صورت اقتضاء برای شفافیت اقدام و حمایت را که بر پایه تجربه کسب شده» تصویب نماید. همچنین، بند «۵» ماده (۱۶) این موافقتنامه، مقرر داشته است که «آئین‌کار فراهمایی اعضا و تشریفات مالی اعمال شده به موجب کنوانسیون با اعمال تغییرات لازم به موجب این موافقتنامه اعمال خواهد شد، مگر این که فراهمایی اعضا ... با اجماع، تصمیم دیگری اتخاذ نماید». سایر مصادیق این ایراد را می‌توان بندهای

«۴» و «۷» ماده (۶)، بند «۳» ماده (۷)، بند «۲» ماده (۸)، بند «۵» ماده (۱۱)، بندهای «۲»، «۴» و «۷» ماده (۱۳)، بند «۲» ماده (۱۴)، بند «۳» ماده (۱۵)، بندهای «۴» و «۶» ماده (۱۶)، بند «۲» ماده (۱۷)، بندهای «۱» و «۲» ماده (۱۹) این موافقتنامه معرفی نمود.

۴) علی‌رغم اینکه به موجب تبصره‌ی ذیل ماده واحده این مصوبه، رعایت اصل ۷۷ قانون اساسی در مورد هرگونه اصلاح موافقتنامه و پیوست‌های آن موضوع مواد (۲۲) و (۲۳) موافقتنامه و اصل ۱۳۹ قانون اساسی در مورد حل و فصل اختلافات موضوع ماده (۲۴) این موافقتنامه الزامی دانسته شده است؛ اما با توجه به اینکه بر طبق ماده (۲۷) این موافقتنامه، نمی‌توان هیچ‌گونه قید تحدید تعهدی برای این موافقتنامه در نظر گرفت؛ لذا تبصره ماده واحده فاقد هرگونه اثر حقوقی در قبال طرف‌های خارجی می‌باشد و در واقع تبصره مجلس را بی‌اثر می‌کند. در این خصوص ذکر این نکته لازم است که شورای نگهبان پیش‌تر در نظر شماره ۸۲/۳۰/۳۹۷۲ مورخ ۱۳۸۲/۵/۲۷ خود در خصوص «لایحه الحاق جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون محو کلیه اشکال تبعیض علیه زنان» اینگونه مقرر نموده بود که: «... با عنایت به اینکه موارد خلاف شرع و مغایرت با قانون اساسی کنوانسیون بسیار زیاد است بطوریکه شرط عدم قبول اجراء مفاد کنوانسیون در این موارد - چون با اهداف منظور این کنوانسیون سازگار نیست - به حکم بند «۲» ماده «۲۸» کنوانسیون پذیرفته نیست و در نتیجه دولت جمهوری اسلامی ایران ملزم به پذیرش مفاد کنوانسیون در این موارد نیز می‌شود فلذا تجویز الحاق دولت به این کنوانسیون خلاف ضروریات اسلام، مغایر با ضوابط مُسَلَّم اسلام و مغایر اصول متعدّد قانون اساسی از جمله اصول ۲، ۳ (بندهای ۱

و (۵)، ۴، ۱۰، ۲۰، ۲۱، ۷۲، ۱۱۵ و ۱۵۳ قانون اساسی شناخته شد.»

(۵) با توجه به بندهای «۱»، «۲»، «۳» و «۴» ماده (۹) این موافقتنامه، علاوه بر اینکه، امکان اخذ کمک‌های مالی بلاعوض خارجی برای دولت فراهم شده است، دولت می‌تواند به منظور تحقق اهداف این موافقتنامه، به‌طور داوطلبانه به کشورهای عضو در حال توسعه کمک‌های مالی بلاعوض ارائه دهد و یا ارائه آن را تداوم بخشد. این در حالی است که با توجه به اصل ۸۰ قانون اساسی گرفتن و دادن وام یا کمک‌های بدون عوض خارجی از طرف دولت، در هر مورد باید به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد. لذا این بندهای مذکور مغایر با اصل ۸۰ قانون اساسی می‌باشند.

تذکر: به نظر می‌رسد که عنوان مصوبه باید همچون مصوبات مشابه به «لایحه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به موافقتنامه پاریس» اصلاح گردد.

لایحه موافقت‌نامه همکاری‌های اقتصادی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری لهستان

مقدمه

«لایحه موافقت‌نامه همکاری‌های اقتصادی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری لهستان» که در تاریخ ۱۳/۴/۱۳۹۵ اعلام وصول گردیده بود، در جلسه علنی مورخ ۱۳۹۵/۸/۲۵ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است.

شرح و بررسی

براساس تبصره ماده واحده، اجرای ماده (۷) این موافقتنامه منوط به رعایت

اصول ۷۷ و ۱۳۹ قانون اساسی می باشد. نکته‌ای که در این خصوص قابل توجه می باشد این است که، ماده مذکور ناظر به حل و فصل اختلافات ناشی از اجراء یا تفسیر مفاد این موافقتنامه، از طریق مذاکره و مشورت است و لذا رعایت اصل ۱۳۹ قانون اساسی در این رابطه ضروری است و قید لزوم رعایت اصل ۷۷ قانون اساسی در صورتی که حل و فصل ناشی از اختلاف در تفسیر، منجر به اصلاح موافقتنامه گردد، لازم می باشد.

اما از سوی دیگر براساس بند «۳» ماده (۸) این موافقتنامه، بنابه درخواست هریک از طرف های متعاقد، این موافقتنامه می تواند براساس رضایت متقابل کتبی اصلاح و یا تکمیل گردد. لذا ضروری بود، اجرای این بند از ماده (۸) موافقتنامه منوط به رعایت اصل ۷۷ قانون اساسی می گردید و لذا از این حیث مغایر اصل مذکور به نظر می رسد.

لایحه موافقتنامه همکاری های اقتصادی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت مجارستان

مقدمه

«لایحه موافقتنامه همکاری های اقتصادی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت مجارستان» که در تاریخ ۱۳۹۵/۴/۲۳ اعلام وصول گردیده بود، در جلسه علنی مورخ ۱۳۹۵/۸/۲۵ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است.

شرح و بررسی

با توجه به اینکه بر طبق تبصره ذیل ماده واحده مصوبه ی مجلس، در اجرای این موافقتنامه رعایت اصول ۷۷ و ۱۳۹ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

به صورت کلی الزامی دانسته شده است؛ لذا مواد (۶) و (۷) این موافقتنامه که به ترتیب به موضوع اصلاح موافقتنامه و شیوه حل و فصل اختلافات ناشی از اجراء یا تفسیر این موافقتنامه اشاره دارند، مغایر با قانون اساسی نیستند.

لایحه تشویق و حمایت متقابل از سرمایه‌گذاری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت فدراسیون روسیه و تشریفات (پروتکل) آن

مقدمه

«لایحه تشویق و حمایت متقابل از سرمایه‌گذاری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت فدراسیون روسیه و تشریفات (پروتکل) آن» که در تاریخ ۱۳۹۵/۴/۱۳ اعلام وصول گردیده بود، در جلسه علنی مورخ ۱۳۹۵/۸/۲۴ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است.

شرح و بررسی

۱) براساس تبصره «۱» ماده واحده، ارجاع اختلافات موضوع مواد (۹) و (۱۰) این موافقتنامه به داوری، توسط دولت جمهوری اسلامی ایران منوط به رعایت اصل ۱۳۹ قانون اساسی شده است. لذا در صورتی که ارجاع اختلاف از سوی دولت مقابل باشد، ارجاع به داوری منوط به رعایت اصل ۱۳۹ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران نخواهد بود و چنین امری مغایر اصل مذکور به نظر می‌رسد.

۲) مطابق تبصره «۲» ماده واحده، در اجرای ماده (۱۲) این موافقتنامه، رعایت اصل ۷۷ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران الزامی است. در این رابطه باتوجه به اینکه بند «۲» ماده مذکور در خصوص اصلاح موافقتنامه می‌باشد، شرط مذکور لازم به نظر می‌رسد.

لایحه موافقت‌نامه تشویق و حمایت متقابل از سرمایه‌گذاری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری متحده تانزانیا

مقدمه

«لایحه موافقت‌نامه تشویق و حمایت متقابل از سرمایه‌گذاری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری متحده تانزانیا» که در تاریخ ۱۳۹۵/۴/۱۳ اعلام وصول گردیده بود، در جلسه علنی مورخ ۱۳۹۵/۸/۲۴ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است.

شرح و بررسی

براساس تبصره ماده واحده این موافقت‌نامه، اجرای مواد (۱۲) و (۱۳) موافقتنامه مشروط به رعایت اصول ۱۳۹ و ۷۷ قانون اساسی شده است. در این رابطه لازم به ذکر است که مواد مذکور به ترتیب ناظر به «حل و فصل اختلافات میان یک طرف متعاقد و سرمایه‌گذار طرف متعاقد دیگر» و «حل و فصل اختلافات بین طرف‌های متعاقد» می‌باشد. لذا لزوم رعایت اصل ۱۳۹ قانون اساسی جهت اجرای این مواد مشخص است، لکن معلوم نیست رعایت اصل ۷۷ قانون اساسی در رابطه با این مواد به چه صورت خواهد بود.

نکته دیگری که در خصوص این موافقتنامه وجود دارد این است که در بند «پ» ماده (۷) نیز نوعی حل و فصل اختلاف مورد اشاره قرار گرفته که براساس ماده (۱۲) صورت خواهد پذیرفت. بنابراین در صورتی که حق شرط مذکور در تبصره (رعایت اصل ۱۳۹ قانون اساسی) جهت اجرای ماده (۱۲)، ناظر به حل و فصل اختلاف موضوع بند مذکور نیز باشد، عدم تصریح به رعایت اصل ۱۳۹ قانون اساسی در خصوص این بند فاقد ایراد می‌باشد و در غیر این صورت، واجد اشکال است.

لایحه موافقت‌نامه تشویق و حمایت متقابل از سرمایه‌گذاری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری سنگاپور

مقدمه

«لایحه موافقت‌نامه تشویق و حمایت متقابل از سرمایه‌گذاری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری سنگاپور» که در تاریخ ۱۳۹۵/۴/۲۳ اعلام وصول گردیده بود، در جلسه علنی مورخ ۱۳۹۵/۸/۲۵ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

شرح و بررسی

براساس تبصره ماده واحده این موافقت‌نامه، ارجاع اختلافات موضوع مواد (۱۱) و (۱۲) منوط به رعایت اصل ۱۳۹ قانون اساسی شده و رعایت اصل ۷۷ قانون اساسی در اجرای مفاد این موافقتنامه الزامی دانسته شده است. نکته قابل توضیحی که در این رابطه وجود دارد این است که، ماده (۱۱) این موافقتنامه ناظر به «حل و فصل اختلاف‌ها میان یک طرف متعاقد و سرمایه گذار (سرمایه گذاران) طرف متعاقد دیگر» و ماده (۱۲) مربوط به «حل و فصل اختلاف‌ها بین طرفین متعاقد» از طریق مشورت و مذاکره و داوری می‌باشد و هیچ‌کدام از مواد این موافقتنامه نیز ناظر به اصلاح و بازنگری مفاد این موافقتنامه نمی‌باشد. لذا به نظر می‌رسد اگرچه اشاره به رعایت اصل ۷۷ قانون اساسی در اجرای این موافقتنامه به صورت عام، به دلیل عدم پیش‌بینی امکان اصلاح مفاد آن، فاقد وجه می‌باشد، لکن تصریح به رعایت این اصل به صورت کلی فاقد ایراد به نظر می‌رسد.

لایحه موافقت‌نامه تشویق و حمایت متقابل از سرمایه‌گذاری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری اسلواک

مقدمه

«لایحه موافقت‌نامه تشویق و حمایت متقابل از سرمایه‌گذاری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری اسلواک» که در تاریخ ۱۳/۴/۱۳۹۵ اعلام وصول گردیده بود، نهایتاً در جلسه علنی مورخ ۲۵/۸/۱۳۹۵ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسید. در این مصوبه نکات ذیل قابل توجه می باشد.

شرح و بررسی

۱) براساس تبصره ماده واحده این موافقت‌نامه ارجاع اختلافات موضوع بندهای «پ» (حل و فصل اختلاف بین سرمایه گذار و دولت) و «ت» (حل و فصل اختلاف بین طرف‌های متعاقد) این موافقت‌نامه توسط دولت جمهوری اسلامی ایران منوط به رعایت اصول ۱۳۹ و ۷۷ قانون اساسی شده است. در این رابطه علاوه بر نکته‌ای که در ارتباط با عدم موضوعیت اصل ۷۷ قانون اساسی درخصوص این بندها مطرح می‌باشد، این مسئله قابل توجه است که در تبصره مذکور، همانگونه که بیان شد، صرفاً در صورتی که ارجاع اختلاف توسط دولت جمهوری اسلامی ایران، صورت پذیرد، رعایت اصول مذکور لازم‌الرعايه شناخته شده است و این بدان معناست که اگر چنین ارجاعی از سوی جمهوری اسلواک واقع شد، رعایت اصول مذکور از جمله اصل ۱۳۹ از سوی ایران لازم‌الرعايه نمی‌باشد، درحالی که مطابق اصل ۱۳۹ قانون اساسی صلح دعاوی و داوری درخصوص اموال عمومی به صورت مطلق و فارغ از اینکه موضوع از سوی چه

مرجعی به این موارد ارجاع گردد مشمول حکم این اصل شده است. لذا تبصره مزبور از این حیث مغایر اصل ۱۳۹ قانون اساسی می‌باشد.

بند «۲» ماده «۹» نیز به حل و فصل اختلاف بین جانشین و دولت میزبان پرداخته است که مطابق این بند، طبق بخش «پ» این موافقتنامه حل و فصل خواهد شد. لذا فارغ از اینکه بند حاضر نیز مبنی بر ایراد وارده به بخش های «پ» و «ت»، واجد ایراد است، این مسئله قابل طرح است که آیا حق شرط مذکور در تبصره (رعایت اصل ۱۳۹ قانون اساسی) جهت اجرای بخش «پ»، ناظر به حل و فصل اختلاف موضوع این بند نیز می‌باشد یاخیر.

لایحه موافقتنامه بازرگانی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت پادشاهی تایلند

مقدمه

«لایحه موافقتنامه بازرگانی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت پادشاهی تایلند» که در تاریخ ۱۳۹۵/۵/۵ اعلام وصول گردیده بود، در جلسه علنی مورخ ۱۳۹۵/۸/۲۵ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

شرح و بررسی

براساس تبصره ماده واحده این موافقتنامه، رعایت اصول ۷۷ و ۱۳۹ قانون اساسی در اجرای مفاد این موافقتنامه به صورت کلی، الزامی دانسته شده است. نکته قابل توضیحی که در این رابطه وجود دارد این است که، ماده (۱۰) این موافقتنامه ناظر به «حل و فصل اختلافها» از طریق مشورت و مذاکره می‌باشد و هیچ‌کدام از مواد این موافقتنامه نیز صراحتاً ناظر به اصلاح و بازرنگری

مفاد این موافقتنامه نمی‌باشد. لذا به نظر می‌رسد اگرچه رعایت اصل ۷۷ قانون اساسی در اجرای این موافقتنامه به دلیل عدم پیش‌بینی امکان اصلاح مفاد آن، فاقد وجه می‌باشد، و همچنین به صراحت رعایت اصل ۱۳۹ قانون اساسی در خصوص ماده (۱۰) اشاره نشده است، لکن تصریح به رعایت این اصول به صورت کلی فاقد ایراد به نظر می‌رسد.

لایحه موافقتنامه بین جمهوری اسلامی ایران و پادشاهی مغرب به منظور اجتناب از اخذ مالیات مضاعف در مورد مالیات‌های بر درآمد

مقدمه

«لایحه موافقتنامه بین جمهوری اسلامی ایران و پادشاهی مغرب به منظور اجتناب از اخذ مالیات مضاعف در مورد مالیات‌های بر درآمد» که در تاریخ ۱۳۹۵/۴/۱۳ اعلام وصول گردیده بود، در جلسه علنی مورخ ۱۳۹۵/۸/۲۴ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است. نکات ذیل درباره این موافقتنامه قابل توجه می‌باشد.

شرح و بررسی

بر اساس تبصره «۲» ماده واحده این موافقتنامه، اجرای بندهای «۲»، «۳» و «۴» ماده (۲۵) که ناظر به «آئین توافق دوجانبه» است، منوط به رعایت اصول ۷۷ و ۱۳۹ قانون اساسی گردیده است. در این رابطه با توجه به اینکه بندهای مذکور مربوط به صلح و سازش و احیاناً اصلاح این موافقتنامه (از طریق فراهم آوردن آئین‌ها، شرایط، روش‌ها و فنون مقتضی برای اجرای آئین توافق) است، قید مذکور در تبصره «۲» وافی به مقصود می‌باشد.

لایحه موافقت‌نامه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری قبرس به منظور اجتناب از اخذ مالیات مضاعف و جلوگیری از فرار مالیاتی در مورد مالیات‌های بر درآمد به انضمام تشریفات (پروتکل) الحاقی

مقدمه

«لایحه موافقت‌نامه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری قبرس به منظور اجتناب از اخذ مالیات مضاعف و جلوگیری از فرار مالیاتی در مورد مالیات‌های بر درآمد به انضمام تشریفات (پروتکل) الحاقی» در تاریخ ۱۳۹۵/۸/۲۴ و به موجب اصل ۷۷ قانون اساسی به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید و در راستای اجرای اصل ۹۴ قانون اساسی برای شورای نگهبان ارسال شد.

شرح و بررسی

۱) براساس تبصره «۲» ماده واحده مصوبه، رعایت اصول ۱۳۹ و ۷۷ قانون اساسی در اجرای ماده (۲۴) لازم‌الرعايه شناخته شده است. در این خصوص باتوجه به اینکه مفاد این ماده علاوه بر اینکه مربوط به حل و فص اختلافات می‌باشد، در مواردی می‌تواند ناظر به اصلاح موافقت‌نامه نیز باشد، رعایت دو اصل مذکور در اجرای این ماده وافی به مقصود به نظر می‌رسد.

۲) منظور از «رابطه خاص» بین پرداخت‌کننده و مالک منافع در بند «۷» ماده (۱۱) مشخص نیست. بر همین اساس و به تبع ابهام موجود در عبارت «رابطه خاص» و باتوجه به بند «۳» ماده (۱۱)، اگر «هزینه‌های مالی با لحاظ مطالبات دینی» شامل «ربا» نیز باشد، با توجه به رسمیت بخشیدن به این امر، مغایر بند «۵» اصل ۴۳ و اصل ۴۷ قانون اساسی است.

امام خمینی (ره):

و از شورایی محترم نگهبان می‌خواهم و توصیه می‌کنم، چه در نسل حاضر و چه در نسل مآبی آینده، که با کمال دقت و قدرت و ظایف اسلامی و ملی خود رایانها و تحت تأثیر هیچ قدرتی واقع نشوند و از قوانین مخالف با شرع مطهر و قانون اساسی بدون هیچ ملاحظه جلوگیری نمایند.

(سخن امام، ج ۲۱، ص ۴۲۲)

بزهشکده شورای نگهبان

تهران، خیابان شهید سپهبد قزنی، کوچه خسرو، پلاک ۱۲

صندوق پستی: ۱۴۶۳-۱۳۱۴۵ تلفکس: ۸۸۳۳۵۰۴۵

info@shora-rc.ir

www.shora-rc.ir